

Yolsuzlukla Mücadele Strateji Planı Hakkında TÜSİAD Görüşü

Genel Olarak

Yolsuzlukla Mücadele Strateji Planı'nın hazırlanmaya başlaması hem ülkemizde yolsuzlukla mücadelenin bir devlet politikası haline getirilmesi hem de AB ile yürütülmekte olan tam üyelik müzakereleri açısından ihtiyaç duyulan bir adımın atılması açısından olumlu bir çalışmadır.

Strateji Planı'nda yolsuzlukla mücadelede alınması gereken pek çok yasal ve idari tedbire yer verilmiştir. Bu tedbirlerin çoğu TÜSİAD'ın yayınlanmış raporlarında da önerilmiş tedbirlerdir. Strateji Planı'nda yer alan bu tedbirlerin, ana prensipler olarak kaleme alındığı görülmektedir. Tedbirlerin detaylarının oluşturulması ve gerçekleşme takviminin hazırlanmasında, Yürütme Kurulu dışındaki kamu ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşlerinin alınması faydalı olacaktır.

Pilot projeler için seçilmiş olan alanlar (kamu ihaleleri ve imar uygulamaları) son derece isabetlidir. Bu projelerin uygulanması safhasında ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının katılımının sağlanması, alınacak sonucun kalitesini artıracaktır.

Aşağıda Yolsuzlukla Mücadele Strateji Planı'nda yer almayan ve eklenmesi gerektiğini düşündüğümüz tedbirler yer almaktadır.

Strateji Planı'na Eklenmesi Gereken Tedbirler¹:

- Yasama dokunulmazlığının kapsamının yeniden tarif edilmesi gereklidir. Milletvekili gözüaltına alınamamalı, tutuklanamamalı; fakat sorgulanabilmeli ve yargılanabilmelidir. Milletvekili seçilmeye engel suçlar dokunulmazlık kapsamından çıkarılmalıdır.
- 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun'un kapsamının genişletilmesi gerekmektedir. İdare içinde yer alan ve kamudan ücret alan tüm kamu görevlileri (üniversiteler ve Türk Silahlı Kuvvetleri personeli dahil) kanun kapsamına alınmalıdır.
- Milletvekilleri ve dışarıdan bakan olarak atananlar için siyasi etik, yargı erki mensupları içinse yargısal etik kuralları oluşturulmalı ve 5176 sayılı Kanun örneğinde olduğu gibi kurumsal bir mekanizmaya bağlanmalıdır.
- 5176 sayılı Kanun'un öngördüğü yaptırım (Resmi Gazetede ihlalin ve ihlali yapanın ilan edilmesi usulü) uygun ve yeterli bir yöntem değildir. Her etik kural ihlali, eylemin ağırlığına göre, kınama, ücret kesintisi ve terfinin durdurulması gibi cezalara bağlanmalıdır.

¹ Kaynak: Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik, Cüneyt Yüksel TÜSİAD, 2005.

- Türkiye’de siyasi iktidar değişimi ile birlikte bürokraside yoğun bir kadro değişikliği yaşandığı bilinmektedir. Liyakat sisteminin ihlali, bürokrasinin kurumsallaşmasına engel olmaktadır. Kamu personel rejimi, liyakati esas alan bir anlayışla gözden geçirilmelidir.
- Meclis araştırma komisyonları, kimi konularda kişilerin görüşlerine başvurmakta zorlanmaktadır. Araştırma komisyonlarına bilgi verme zorunluluğu getirilmeli; kişiler komisyonda söyledikleri sözlerden sorumlu tutulmamalıdır.
- Kamu yönetimi sisteminde kamu kurumlarının birbirleriyle ve yurttaşlarla olan iletişim ve ilişkilerinde bir gizlilik kültürü ve pratiği hâkimdir. Mali saydamlık konusunda da halen uygulamada eksiklikler vardır. Mali saydamlık olmadığında, kamu kaynaklarının etik dışı olarak kullanılmasına elverişli bir ortam yaratılmaktadır.
- Devletin ekonomik faaliyetlerinin denetimi oldukça önemli bir konudur. Türkiye’de kayıt dışı ekonominin payı yüksek düzeydedir. Kamu denetim birimlerinin denetimi dışında kalan ekonomik işlemlerin var olduğu alanda etik dışı faaliyetlerin artacağı da bilinen bir gerçektir.
- Kamu görevlilerinin senelik finansal beyan politikası, çağdaş ülkelerdeki sistemler göz önüne alınarak etkili hale getirilmelidir ve beyanların formalite haline gelmelerine engel olmak için beyanlara ulaşım koşullarının kolaylaştırılması gerekir.
- Birçok ülkede örnekleri bulunan ve yolsuzlukla mücadelede etkin rol oynayan Yolsuzlukla Mücadele Daimi Komisyonunun kurulması için Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde gerekli değişiklikler yapılmalı ve bu komisyona, soruşturma komisyonlarının yetkileri ile -hâkim, savcı ve emniyet ve istihbarat görevlileri de dâhil olmak üzere uzmanlardan oluşan- geçici alt komisyonlar oluşturma yetkisi verilmelidir.
- 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, yolsuzlukla mücadelede yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, söz konusu kanunun özellikle mal bildirim sürelerine ve denetimine ilişkin hükümlerinin uygulanabilir ve izlenebilir şekilde yeniden düzenlenmiş maddelerini, 4208, 2531 ve 1156 sayılı Kanunların revize edilmiş biçimlerini, Sermaye Piyasası Kanunu gibi özel kanunların yolsuzluk sayılan fiillere dair ceza hükümlerini, Türk Ceza Kanunu’nun yolsuzluk kapsamında sayılabilecek düzenlemelerini, yolsuzluk fiillerinden elde edilecek gelirlerin zapt ve müsaderesi ile yargılama usullerini, muhbir ve tanık koruma programlarını ve konuyla ilgili tüm çağdaş hükümleri bir araya toplayacak ve böylece bu konudaki mevzuat dağınıklığını giderecek bir Yolsuzlukla Mücadele Kanunu hazırlanmalıdır.
- Yolsuzlukla Mücadele Kanunu’nda yolsuzluğun tanımı, yolsuzluk eylemleri, el koyma ve zoraltım hükümleri, muhbir ve tanık koruma kuralları, gizliliğin sınırları, memur ve kamu görevlisi tanımları, mal bildirim kuralları, kamu görevlerinden ve ihalelerinden yasaklanma gibi hükümlere yer verilmelidir.
- Kayırmacılık, nüfuz suiistimali, hediye ve ikram kabul etme, sermaye piyasaları dışında da menfaat temini amacıyla dâhili bilginin üçüncü kişilere sızdırılması ve sebepsiz zenginleşme fiillerine; 27.1.1999 tarihli Avrupa Konseyi Yolsuzluklarla

Mücadeleye İlişkin Ceza Hukuku Sözleşmesinin 14'üncü maddesinde belirtilen yolsuzluk fiillerinin işlenmesi, gizlenmesi veya üstünün örtülmesi için, “yanlış veya eksik bilgiye dayalı bir fatura ya da herhangi bir muhasebe belgesini düzenlemek ya da kullanmak”, “yasalara aykırı bir biçimde herhangi bir ödeme kaydının yapılmaması” gibi muhasebe suçlarına ve özel sektördeki aktif ve pasif rüşvet suçlarına, hazırlanacak “Yolsuzlukla Mücadele Kanunu”nda “yolsuzluk eylemleri” başlığı altında yer verilmelidir.

- Ülkemizde yasa, tüzük ve yönetmelikler karmaşık bir görüntü çizmektedir. Bu karmaşıklığı ortadan kaldıracak ve kanun, tüzük ve yönetmeliklerin bunlardan etkilenenlerle görüş alışverişini içeren bir süreç sonunda tamamlanmasını öngören genel bir mevzuat reformunun saydamlığa önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.
- Kamu görevlilerine en azından ortalama hayat standardını sağlayacak bir ücret verilmelidir. Sadece maaş artışıyla kamu yönetiminde etik dışı faaliyetlerin önüne geçilemeyecek olması, kamu sektörü maaşlarının önemsiz bir faktör olduğu anlamına gelmemektedir. Maaş artışları, uygun işe alma ve terfi sistemiyle, etik dışı faaliyetlerde bulunan kamu görevlilerinin disiplin cezaları almalarıyla ve çağdaş bir etik eğitimiyle birlikte, ciddi bir kamu sektörü reformunun bir parçası olması durumunda etkili olacaktır.
- Kamu hizmetlerinin sunulmasında verimliliği ve etkinliği önemli ölçüde artıracak olan uygulamalardan biri de e-Devlettir. e-Devlete geçilerek hizmet maliyetlerinde düşüş, hizmetlerde hızlanma, açıklık, bilgilerin muhafazası, kullanılması ve kolay ulaşılması gibi faydaların elde edilmesi mümkündür. Ancak, olumlu birçok örneğin varlığına karşın, halen birçok kamu kurumu, bu yeni teknolojinin yarattığı imkânlardan hizmet sunumunda ve personelin eğitiminde yeterince yararlanamamaktadır. Oysa bilişim teknolojilerinden, personelin eğitiminden hizmet kalitesinin artırılmasına ve maliyetlerin azaltılmasına kadar birçok alanda yararlanılabilir.